

Bárdos Judit

JLG/JLG - Jean-Luc Godard dicsérete, avagy a filmművészet önfelszámolása

Szerzőifilmes könyvtár 3. kötet, Francia Új Hullám Kiadó, Bp., 2012.

Szerkesztette Pentelényi László és Zentay Nóra Fanni

542 oldal, Ajánlott fogyasztói ár: 3.682 Ft

Ez nem pipa

Ez nem pipa – ez a címe Magritte pipát ábrázoló festményének. „Ez nem egy mozifilm” – mondja Anna Karina *A bolond Pierrot* című filmben. Ez viszont nem egy könyvrecenzió, mert azt nem lehet megírni.

Hogyan lehetne itt valami érvényeset mondani egy több mint ötszáz oldalas könyvről, melyben 25 tanulmány van (21 magyar szerző tollából), ismert filmesztétáké, kritikusoké és fiatal pályakezdőké egyaránt? Sőt, már nem élő szerzők remek írásait is felfedezhetjük köztük, például Eörsi Istvánét. A tekintélyes filológiai apparátust felvonultató, komoly tudományos igényt képviselő tanulmányok mellett egyaránt olvashatunk a kötetben rövid, szellemes kritikákat és nagy ívű esszéket. Néhány közülük egy-egy filmet elemez, néhány egy egész korszakot fog át, néhány pedig egy-egy társadalmi, ideológiai, filmtörténeti, esztétikai és narrációelméleti problémát vizsgál. Olyan írásokkal is találkozunk, melyek sokszor idézett, köztudott dolgokat új kontextusba helyezve minden eddiginél sokkal árnyaltabb képet adnak a rendezőről, az 1968 okozta politikai-ideológiai válságról, a modernizmusról, a posztmodernről, az intertextualitásról, a művészi önreflexióról. És nemcsak a filmes új hullámra, hanem más művészeti ágakra vonatkozóan is. Így ír Bikácsy Gergely, Csejk Miklós, Harmat György, Gelencsér Gábor – de hogyan emelhetném ki csak őket? Amikor vannak olyan írások is, amelyek teljesen új kérdéseket vetnek fel, mint Margitházi Bejáé (aki a képek igazságáról ír a szkeccsfilmekben) és Pethő Ágnesé (aki a filmekben látható feliratokat és az újfajta medialitást elemzi)? Van olyan írás is (Börösök Dóráé), mely a magyar szakirodalomban először kísérel meg a színdramaturgia teljes ívét felrajzolni, Godard-on túlmutatva. És kit emeljek ki a fiatalok közül, hallgatóink közül? Bodroghalmi Tamást, Hamar Pétert, Huber Zoltánt, vagy Rudolf Dánielt?

Hogyan írhatnám meg, hogy Godard életműve maga rendkívül terjedelmes, több mint ötven nagyjátékfilmből és sok kisfilmből áll, és a kötetben majdnem minden filmről van írás? A Magyarországon soha be nem mutatottokról, alig ismertekről éppúgy, mint a *Kifulladásigról*? Azokat az elemzéseket emeljem ki, melyek az itthon viszonylag jól ismert, korai szerelemfilozófiai filmekről (*Éli az életét*, *Egy férjes asszony*, *Hímnem-nőnem*) szólnak igen alaposan, vagy azokat, melyeknek tárgyát a politikai témájú filmek (*A kis katona*, *Week-end*, *A kínai lány*) alkotják? Vagy inkább azokat emeljem ki, melyek a filmnyelvre és a művészi önreflexióra koncentrálnak, alig ismert késői műveket analizálják. (*Mentse, aki tudja /az életét/*, *Passiójáték*, *Keresztneve: Carmen*, *Üdvözlégy*, *Mária*, *Új hullám*)? És akkor mi lesz azzal a művel, melyben a szerelem és az önreflexió is előtérben áll (*A megvetés*)? És amelyikben mind a három téma fontos (*Bolond Pierrot*)? És az összes többivel?

A magyar könyvkiadásban Godard-ról még nem született ilyen átfogó könyv. Tegyük hozzá: ilyen alapos filmszakkönyv még senkiről sem. A kötet rendkívül terjedelmes. A magyar nyelvű szakirodalom listája és a filmográfia – benne azoknak a filmeknek a listájával, melyekre a Godard-filmek utalnak - másfél-száz oldalt tesz ki. Pentelényi László a godard-i szellemhez illően kísérletezésre is hajlamos: készített egy táblázatot azoknak a filmeknek a rendszeréről, amelyekhez a Godard-filmek kapcsolódnak. Igényesen válogatta össze a lapok tetején lévő képeket. Szép a könyv külseje is.

A kiadónak eddig ez a harmadik könyve. Igen nagy ambícióját – pótolni a magyar filmszakkönyv-kiadás hiányosságait -- beteljesíti ezzel a kötettel. Sőt, ezúttal nemcsak hiányt pótol, hanem letett az asztalra egy olyan tartalmas, szép könyvet, mely az előzményektől és a körülményektől függetlenül, önmagában is érték. Ami ezen túl megkerülhetetlen lesz mindenki számára, akit a modern és a posztmodern művészet érdekel.

Nem, ezt a recenziót nem lehet megírni.

Élet és irodalom
2013. május 10. 20. o.

Nem, ezt a recenziót nem lehet megírni.